

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

**МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ
ДИСЦИПЛІН ТЗІ У ВИЩІЙ
ШКОЛІ**

**ПЛАНІ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ МАГІСТРІВ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 125 – КІБЕРБЕЗПЕКА**

УКЛАДАЧ: к.т.н., доцент кафедри радіотехніки та інформаційної безпеки
Ластівка Г.І.

Відповідальний за випуск: д.т.н., професор Політанський Л.Ф.

© Чернівецький національний
університет, 2017

СТРУКТУРА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин для денної форми навчання
1	Проблеми сучасного суспільства у галузі освіти. Стан і тенденції розвитку вищої школи.	2
2	Науково-методичне забезпечення навчального процесу.	2
3	Основи управління у вищій школі. Специфіка професійно-педагогічної діяльності викладача вищої школи	2
4	Оцінювання навчальних досягнень студентів, контроль і самоконтроль навчальної роботи у ВНЗ.	3
5	Особливості організації виховної роботи зі студентською молоддю	2
6	Методичні основи підготовки науково-педагогічного працівника до проведення індивідуального навчального заняття зі студентом	2
7	Методичне забезпечення контролю і оцінки знань студентів	2
Всього		15

ВСТУП

Формування інформаційно-технологічного суспільства, докорінні зміни в соціально-економічному, духовному розвитку держави потребують підготовки викладача нової генерації. Реалізація цього стратегічного завдання зумовлена глибинними змінами в системі й структурі вищої освіти та необхідністю її інтеграції в європейський освітній простір. Сучасні умови суспільного розвитку потребують переходу на нові концепції підготовки фахівців для вищої школи, підвищення рівня професіоналізму, компетентності, культури майбутнього викладача.

Предметом розгляду навчальної дисципліни “ **Методика викладання дисциплін ТЗІ у вищій школі** ” є сучасний стан та перспективи вдосконалення викладання навчальних дисциплін у вищих навчальних закладах. Стратегічною метою вищої освіти є формування фахівця високого кваліфікаційного рівня та комплексна підготовка сучасного викладача, який має значний творчий потенціал. Методика викладання у вищих навчальних закладах сприяє реалізації вищезазначеного на основі впровадження у навчально-виховний процес сучасних освітніх технологій та оригінальних авторських методик.

Дана навчальна дисципліна покликана дати глибокі теоретичні та практичні знання з урахуванням нових досягнень методичної науки, перспективного досвіду роботи викладачів вищих навчальних закладів, а також підготувати майбутніх педагогів до організації та проведення лекційних і лабораторно-практичних занять на високому науково-методичному рівні. Даний курс широко використовує сучасні досягнення методичної науки, психології і педагогіки вищої школи, що дозволяє активізувати навчально-пізнавальну діяльність магістрантів і підвищити ефективність формування їхніх знань, умінь, навичок та відповідних компетентностей.

Зміст дисципліни складають два взаємопов'язані змістовні модулі, які передбачають теоретичну і практичну частини та самостійну роботу студентів. Теоретична частина формує у магістранта відповідну систему дидактико-методичних понять, при чому особливу увагу звертається на розкриття змісту і можливостей сучасних принципів, методів, засобів та форм навчання у вищих навчальних закладах України та світу. Розглядаються прогресивні освітні технології та модульно-рейтингові системи з їх комплексним аналізом та можливостями щодо входження України у європейський освітній простір. Пріоритетного значення набуває адаптація до кредитно-модульної системи навчання у вищій школі у контексті Болонського процесу.

Практична блок передбачає створення проблемних ситуацій з метою формування у магістрантів необхідних вмінь і навичок щодо об'єктивного аналізу сучасної методичної системи навчання у вищій школі, підготовки майбутніх викладачів до вільного використання нестандартних форм навчання у практичній діяльності.

Самостійна робота спрямована на розширення загального психолого-

педагогічного та методичного рівнів підготовки магістранта, надає можливість творчо опрацьовувати додаткові інформаційні джерела, формує вміння грамотно розробляти відповідні зразки вузівської документації, готувати доповіді з актуальних проблем методики вищої школи, аргументовано відстоювати власну позицію.

Метою вивчення навчальної дисципліни є пізнання закономірностей навчального процесу у вищій школі; формування таких складових психолого-педагогічної компетенції, як психологічна, операційно-методична, конструктивно-проективна, оцінювання й контролю, експертно-аналітична, науково-дослідна, методично-виховна, системи психолого-педагогічних знань, які сприятимуть ефективності професійної діяльності, підвищенню психологічної культури викладачів і студентів ВНЗ.

Навчальна програма дисципліни «Методика викладання у вищій школі» розрахована на студентів, які навчаються за освітньо-кваліфікаційними програмами підготовки магістрів.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

- обґрунтування методологічних і теоретичних засад педагогічного процесу у вищій школі на сучасному етапі розвитку науки і людства;
- вивчення сутності, особливостей і закономірностей педагогічного процесу та таких його складових, як складових навчання, виховання в процесі навчання відповідно до вимог Болонського процесу;
- виявлення та обґрунтування умов успішної реалізації вимог принципів навчання й виховання для діяльності в різних сферах;
- виявлення закономірностей педагогічного впливу на студентів (слухачів) з метою формування в них наукового світогляду, національної свідомості, гідності й гордості, національних почуттів і патріотизму, професійної відповідальності;
- визначення шляхів удосконалення й розвитку організаційних форм навчально-виховної роботи, підвищення ефективності різних способів контролю, оцінки навчально-виховного процесу, рівнів підготовленості студентів і груп;
- прогнозування розвитку педагогічного процесу залежно від перспектив науки і потреб суспільства; розроблення нових підходів, принципів, форм і методів професійної, морально-психічної й психологічної підготовки студентів (слухачів) та різних соціальних груп до діяльності в умовах конкуренції;
- пошук шляхів, прийомів, способів і засобів активізації пізнавальної діяльності студентів (слухачів), скорочення часу на їхнє ефективне та якісне професійне навчання;
- перебудова навчально-виховного процесу у вищій школі відповідно до вимог Болонського процесу;
- впровадження у систему вищої освіти нових педагогічних технологій освіти, навчання, професійної підготовки, виховання та ін.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні

знати:

- основний зміст дидактики і методики вищої школи;
- основний зміст державного стандарту вищої освіти та напрями реформування системи освіти в Україні відповідно до вимог сучасного суспільства;
- структуру вищої освіти України та діючі законодавчі та нормативні документи, загальні положення щодо організації навчального процесу;
- основи педагогічної майстерності викладача, розвитку його творчості;
- психолого-педагогічні та дидактичні основи вузівського навчання;
- особливості використання сучасних освітніх технологій та інформаційних ресурсів у навчальному процесі;
- специфіку розробки навчально-методичних комплексів дисципліни і спеціальностей;

вміти:

- володіти основними категоріями методики викладання у вищій школі та застосовувати їх при виконанні теоретичних і практичних завдань;
- застосовувати набуті знання у реальному навчально-виховному процесі;
- володіти основними навиками проведення занять у вищому навчальному закладі;
- володіти навиками підготовки ґрунтовного методичного забезпечення для проведення різних видів занять та діагностики знань студентів;
- самостійно визначати методи і завдання індивідуального вдосконалення викладання;
- враховувати особисті професійні інтереси для знаходження виходу з конкретних ситуацій;
- складати структурно-логічний план навчання з обраної дисципліни та методичні рекомендації щодо його виконання;
- ставити мету, планувати, організовувати, стимулювати, контролювати, аналізувати результати навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Саме на підставі вищезазначеного основною метою написання даних методичних вказівок це розробка конкретних завдань для проведення практичних занять за основними темами дисципліни та організації самостійної роботи студентів. Такий підхід дозволяє більш глибоко опановувати дисципліну, отримати відповідні знання, уміння та навички, необхідні магістрам вищої школи.

Практичне заняття 1.

Проблеми сучасного суспільства у галузі освіти. Стан і тенденції розвитку вищої школи. (2 год.)

План

1. Витоки й основні віхи становлення освіти й вищої школи в Україні та світі.
2. Зародження і основні тенденції розвитку вищої освіти України ХХ ст.
3. Система вищої освіти України в радянський період.
4. Сучасні тенденції розвитку вищої освіти і перспективи української вищої школи.
5. Відмінності національної системи освіти України від Європейської.
  - 5.1. Основні зміни та доповнення в Законі “Про вищу освіту”.
  - 5.2. Умови інноваційної діяльності викладача.
  - 5.3. Організаційно-правове забезпечення вищої освіти.
  - 5.4. Організація праці викладача ВНЗ.
  - 5.5. Педагогічне навантаження.

Методи: бесіда, діагностика знань, круглий стіл, самостійна робота.
Індивідуальна робота: підготувати доповідь на тему із переліку наведеного нижче.
Залікова вартість – 5 балів

Теми доповідей та рефератів

1. Сучасні проблеми вищої освіти та шляхи їх вирішення.
2. Законодавство про вищу освіту України: загальна характеристика. Основні напрямки реформування вищої освіти за законом «Про вищу освіту» (2014 р.).
3. Стан і тенденції розвитку вищої освіти України початку третього тисячоліття.
4. Болонський процес. Пріоритетні напрями реформування та модернізації вищої освіти в Україні в контексті інтеграції до європейського освітнього простору.
5. Педагогічне навантаження викладача. Основні види роботи викладача ВНЗ.
6. Порівняльний аналіз навчального навантаження викладача вищої школи в Україні та деяких країнах ЄС або Північної Америки.
7. Державний стандарт освіти: необхідність і дійсність.
8. Інклюзивне навчання у вищій школі. Приватна вища освіта в Україні: стан та перспективи розвитку.
9. Інтеграційні процеси у Європейському освітньому просторі. Сутність і зміст ступеневої освіти в Україні.
10. Вища освіта сучасної Польщі. Вища освіта Франції.
11. Вища освіта Японії: загальні характеристики. Вища освіта США.

12. Вища освіта Німеччини. Особливості розвитку вищої освіти у Великобританії.

Запитання та завдання для самостійної підготовки:

1. Виконати аналіз Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII. Визначити основні завдання, що викладаються до ВНЗ.
2. Дати визначення терміну “неперервність освіти”, його значення для ВНЗ.
3. Визначити основні позиції Болонського процесу. Висловіть своє ставлення до освітніх змін окреслених Болонськими угодами.
4. Дати визначення термінам: «компетенція», «компетентність», «професіоналізм».
5. Зазначити та пояснити критерії визначення якості освіти.
6. Визначити умови інноваційної діяльності викладача. Висловити своє ставлення специфіки формування культури мислення студентів викладачем вищої школи.
7. Зазначити основні поняття курсу «Методика викладання дисциплін ТЗІ у вищій школі», скласти відповідний термінологічний словник.

Рекомендована література

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України: Історія. Теорія: Підручник для студентів, аспірантів та молодих викладачів вищих навчальних закладів. – К.: Либідь, 1998.
2. Алексюк А.М. Педагогіка вищої школи: Курс лекцій. Модульне навчання. – К.: УСДО, 1993.
3. Болюбаш Я.Я., Пуховська Л.П. Освіта в країнах Заходу // Рідна школа. – 1994. – № 9.
4. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. – К.: Центр навчальної літератури, 2006.
5. Джуринский А.Н. Школа Франции : Пора перемен. Учебное пособие / А.Н.Джуринский. – М. : Издательство УРАО, 1998. – 253 с.
6. Зязюн І.А. Реформи освіти в Японії / І.А.Зязюн // Рідна школа. – 1993. – № 8. – С. 17–21.
7. Зязюн Л. Освітня система Франції / Л.Зязюн // Рідна школа. – 2001. – № 11. – С. 24–29.
8. Ковальчук Л.О., Ковальчук О.Б. Система освіти зарубіжних країн : Навчальний посібник / Л.О.Ковальчук, О.Б.Ковальчук. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 136 с.
9. Корсак К. Система освіти Франції: цілі, структура, досягнення і проблеми / К.Корсак // Вища освіта України. – 2001. – №1. – С. 91–103.
10. Кузьмінський А. Педагогіка вищої школи : Навч. посібник / А.Кузьмінський. – К. : Знання, 2005. – 486 с.
11. Кучеренко Д.Г. Динаміка розвитку приватного сектору вищої освіти в Україні за останнє десятиліття // Вища освіта України у національному і глобальному контекстах: Збірник наукових праць. – Яготин: МАУП, 2005.
12. Максименко А.П. Університетська освіта Франції : становлення і розвиток у ХІХ – ХХ століттях : Монографія / А.П.Максименко. – К. : Видавничий центр КНЛУ, 2007. – 307 с.
13. Михайличенко О.В., Репетюк Н.С. Система освіти у сучасній Японії / О.В.Михайличенко, Н.С.Репетюк. – К., 1997. – 294 с.
14. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Київ, 2007. [Електронний ресурс]. Доступ до посібника: http://imanbooks.com/book_429_page_1

15. Болюбаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти. – К.: ВВП «Компас», 1997.
16. Вища освіта України: Стан та тенденції: Матер. до підсумкової колегії МОН України / За ред. В.Г. Кременя. – К., 2000.
17. Вища освіта: проблеми та перспективи розвитку: Другі Академічні читання. – К., 1995.
18. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. – К.: Центр навчальної літератури, 2003.
19. Герасина Л.Н. Современная высшая школа в условиях реформирования образования. – Х.: Торсінг, 1993.
20. Всесвітня декларація про вищу освіту для XXI ст.: підходи, практичні заходи та рамки пріоритетних дій, спрямованих на реформу та розвиток вищої освіти, схвалені Всесвітньою конвенцією з вищої освіти в Парижі 9 жовтня 1998 року // Образование в XXI веке. – К., 2001.
21. Державна національна програма "Освіта": Україна ХХ століття – К.: Радуга, 1994.
22. Закон України "Про вищу освіту" // Голос України. – 2002. – 5 березня.

Практичне заняття 2.

Науково-методичне забезпечення навчального процесу

(2 год.)

План

1. Особливості розвитку дидактики вищої школи.
  - 1.1. Основні етапи розвитку дидактики вищої школи
  - 1.2. Внесок вчених у становлення дидактики як галузі педагогіки вищої школи.
2. Методика підготовки навчальних і робочих навчальних програм з навчальних дисциплін спеціальності 125 – Кібербезпека.
3. Підготовка методичних рекомендацій, тестових завдань та інших навчально-методичних і дидактичних матеріалів.
4. Загальні питання методики підготовки мультимедійних навчально-методичних матеріалів для організації самостійної навчальної діяльності студентів.

Методи: бесіда, діагностика знань, круглий стіл, самостійна робота.
Індивідуальна робота: підготувати доповідь на тему із переліку наведеного нижче.
Залікова вартість – 5 балів

Теми доповідей та рефератів

1. Електронні підручники та посібники. Internet-технології в освіті.
2. Професійно-методична компетентність викладача.
3. Начально-методичний комплекс дисципліни. Навчально-методичний комплекс спеціальності.
4. Опорний конспект лекцій, його структура та методичні підходи до написання.

5. Електронні навчальні матеріали та їх роль у навчальному процесі.
6. Застосування електронних навчальних матеріалів при підготовці магістрів на прикладі спеціальності 125 – Кібербезпека.
7. Сучасна академічна лекція та її роль у навчальному процесі у вищій школі. Оцінка якості академічної лекції: основні складові.
8. Відбір матеріалу у процесі підготовки лекції, його компонування. Сучасні проблеми лекційного викладання. Техніка читання лекцій: основні складові. Педагогічне спілкування на лекції, його особливості

Запитання та завдання для самостійної підготовки:

1. Пояснити особливості розвитку дидактики вищої школи.
2. Навести основні етапи розвитку дидактики вищої школи.
3. Зазначити внесок вчених у становлення дидактики як галузі педагогіки вищої школи.
4. Описати методика підготовки навчальних і робочих навчальних програм з навчальних дисциплін зі спеціальності 125 – Кібербезпека..
5. Підготовка методичних порад, тестових завдань та інших навчально-методичних і дидактичних матеріалів.
6. Загальні питання методики підготовки мультимедійних навчально-методичних матеріалів для організації самостійної навчальної діяльності студентів.
7. Скласти перелік найновіших підручників і навчальних посібників з профільної дисципліни (навчальну дисципліну студент обирає самостійно з ОПП спеціальності 125 – Кібербезпека.).

Рекомендована література

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. / С.С.Вітвицька. – К.: Центр навчальної літератури, 2006.
2. Кузьмінський А. Педагогіка вищої школи : Навч. посібник / А.Кузьмінський. – К. : Знання, 2005. – 486 с.
3. Методика підготовки та створення електронного посібника. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zippo.net.ua/index.php?page_id=546
4. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. / В.М.Нагаєв. – Київ, 2007. [Електронний ресурс]. Доступ до посібника: http://imanbooks.com/book_429_page_1
5. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / В.Л. Ортинський – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
6. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / [Курлянд З.Н., Хмелюк Р.І, Семенова А.В. та ін.] ; за ред. З.Н.Курлянд. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2005. – 399 с.
7. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / М.М.Фіцула. – К. : «Академвидав», 2006. – 351 с.

Практичне заняття 3.

Основи управління у вищій школі. Специфіка професійно-педагогічної діяльності викладача вищої школи.

(2 год.)

План

1. Викладач і студент як основні суб'єкти процесу навчання у вищій школі.
  - 1.1. Професійна компетентність викладача вищої школи.
  - 1.2. Культура педагогічного спілкування та комунікативна культура викладача.
2. Педагогічний менеджмент як сучасна теорія управління освітою Система управління вищим навчальним закладом.
3. Основні поняття теорії педагогічного менеджменту. Загальна характеристика принципів і функцій педагогічного менеджменту.
4. Особливості діяльності викладача ВНЗ. Професійно-педагогічне спілкування й типологія особистості викладача вищої школи.
5. Педагогічна культура та педагогічна майстерність викладача вищої школи. Педагогічна техніка викладача вищої школи.
6. Профілактика синдрому професійного вигорання.

Методи: бесіда, діагностика знань, круглий стіл, самостійна робота.

Індивідуальна робота: підготувати доповідь на тему із переліку наведеного нижче.

Залікова вартість – 5 балів

Теми доповідей та рефератів

1. Нові інформаційні технології в сучасній системі вищої освіти. Сучасні технології навчання: загальна характеристика.
2. Досвід використання ігрових технологій у вищій школі. Ділова гра як форма активного навчання у вищій школі.
3. Технологія дистанційного навчання.
4. Групові методи інтерактивного навчання: загальна характеристика. Фронтальні методи інтерактивного навчання.
5. Метод проектів: Загальна характеристика.
6. Педагогічні інновації у вищих навчальних закладах.

Запитання та завдання для самостійної підготовки:

1. Обґрунтувати та визначити професійну компетентність викладача вищої школи.
2. Визначити важливість культури педагогічного спілкування та комунікативної культури викладача.
3. Визначити своє ставлення до поняття педагогічного менеджменту як сучасної теорії управління освітою.
4. Зазначити систему управління вищим навчальним закладом.
5. Пояснити основні поняття теорії педагогічного менеджменту.
6. Навести основні принципи та функції педагогічного менеджменту.

7. Пояснити особливості діяльності викладача ВНЗ та професійно-педагогічне спілкування.
8. Скласти типологію особистості викладача вищої школи.
9. Пояснити особливості педагогічної техніки викладача вищої школи.
10. Навести приклади профілактики синдрому професійного вигорання.

Рекомендована література

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. / С.С.Вітвицька. – К.: Центр навчальної літератури, 2006.
2. Атанов Г. Возрождение дидактики – залог развития высшей школы. – Донецк, ДСУ, 2003.
3. Бобрицька В.І. Професійна підготовка майбутнього вчителя в реаліях процесу реформування вищої освіти // Наук. записки: НПУ ім. М.П. Драгоманова. – 2005. – № 59. – С. 14-24.
4. Бобрицька В.І. Технологія формування інноваційного освітнього середовища у вищому педагогічному навчальному закладі // Вища освіта України. – Додаток 3 (т.7). – 2007 р. – Тематичний випуск "Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору: моніторинг якості освіти". – К.: "Гнозис", 2007. – С. 194-201.
5. Курлянд З.Н. Педагогические способности и профессиональная устойчивость. – Одесса, 1992.
6. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник.
7. / В.М.Нагаєв. – Київ, 2007. [Електронний ресурс]. Доступ до посібника: http://imanbooks.com/book_429_page_1
8. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / В.Л. Ортинський – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
9. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / [Курлянд З.Н., Хмелюк Р.І, Семенова А.В. та ін.] ; за ред. З.Н.Курлянд. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2005. – 399 с.

Практичне заняття 4.

Оцінювання навчальних досягнень студентів, контроль і самоконтроль навчальної роботи у ВНЗ.

(3 год.)

План

1. Модульна система організації навчального процесу й рейтинговий контроль знань студентів.
2. Поняття про сутність контролю, його компоненти. Функції контролю.
3. Педагогічні вимоги до оцінювання навчальних досягнень студентів. Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів. Методи і форми контролю знань студентів.
4. Самооцінка та здійснення самооцінювальної діяльності суб'єктом навчальної діяльності. Система вмінь самоорганізації й самоконтролю студентів. Особливості методики і форм проведення практичних та семінарських занять.
5. Особливості методики і форм проведення практичних та семінарських

занять з професійно орієнтованих дисциплін освітньо-професійної програми спеціальності 125 – Кібербезпека.

6. Основи методики застосування технічних засобів навчання на практичних та семінарських заняттях.

Методи: бесіда, діагностика знань, круглий стіл, самостійна робота.

Індивідуальна робота: підготувати доповідь на тему із переліку наведеного нижче.

Залікова вартість – 5 балів

Теми доповідей та рефератів

1. Нові інформаційні технології в сучасній системі вищої освіти. Сучасні технології навчання: загальна характеристика.

2. Види самостійної роботи студентів у вищій школі.

3. Форми самостійної роботи студентів: загальна характеристика.

4. Семінарське заняття в активній формі: особливості проведення.

5. Структура та вимоги до практичних занять у вищій школі.

6. Лабораторні роботи в системі підготовки студентів-екологів. Структура лабораторного заняття.

7. Семінарські заняття в системі вищої освіти: історія і сьогодення. Оцінка якості семінару, практичного, лабораторного заняття.

8. Консультації у вищій школі.

9. Індивідуальна робота студентів, її специфіка, види, навчально-методичне забезпечення.

10. Науково-дослідна робота магістрантів (на прикладі спеціальності 125 – Кібербезпека).

11. Магістерська робота, її суть, структура та вимоги до написання.

Запитання та завдання для самостійної підготовки:

1. Пояснити методику проведення семінарського та практичного заняття як форми групових навчальних занять. Навести особливості та необхідні вимоги проведення такого роду занять.

2. Розкрити сутність та необхідність семінарського заняття на прикладі із однієї з дисциплін спеціальності 125 – Кібербезпека. Зазначити ефективну форму семінарського заняття та обґрунтувати свою думку.

3. Навести основні форми семінарських занять.

4. Навести особливості організації дискусії з визначеної теми та визначити роль та завдання керівника семінарського заняття.

5. Пояснити особливості методики проведення семінарського заняття за умов кредитно -модульної системи організації навчального процесу.

6. Описати методику підготовки науково-педагогічного працівника до семінарського заняття. Скласти план-проспекту семінарського заняття та сформулювати методичні основи проведення семінарського заняття (на прикладі однієї із дисциплін спеціальності 125 – Кібербезпека).

Рекомендована література

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. / С.С.Вітвицька. – К.: Центр навчальної літератури, 2006.
2. Демченко О. Дидактична система організації самостійної роботи студентів / О. Демченко // Рідна школа. – 2006. – № 5. – С. 68–70
3. Кузьмінський А. Педагогіка вищої школи : Навч. посібник / А.Кузьмінський. – К. : Знання, 2005. – 486 с.
4. Мороз О.Г. Науково-дослідна робота студентів / О.Г.Мороз // Навчальний процес у вищій педагогічній школі. – К. : НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2001.
5. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник.
6. — Київ, 2007. [Електронний ресурс]. Доступ до посібника: http://imanbooks.com/book_429_page_1
7. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / В.Л. Ортинський – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
8. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / [Курлянд З.Н., Хмелюк Р.І, Семенова А.В. та ін.] ; за ред. З.Н.Курлянд. – 2-ге вид., перероб. і доп. К. : Знання, 2005. – 399 с.
9. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / М.М.Фіцула. – К.: «Академвидав», 2006. – 351 с.
10. Дифференцированный подход к самостоятельной работе студентов по педагогическим дисциплинам: Учеб. пособие. – О., 1995.
11. Бобрицька В.І. Технологія формування інноваційного освітнього середовища у вищому педагогічному навчальному закладі // Вища освіта України. – Додаток 3 (т.7). – 2007 р. – Тематичний випуск "Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору: моніторинг якості освіти". – К.: "Гнозис", 2007. – С. 194-201.
12. Бойко А.М. Оновлена парадигма виховання: шляхи реалізації. – К.: ІЗМН, 1996.
13. Бондар В. Технологізація підготовки фахівців в умовах запровадження державних стандартів освіти // Освіта і управління. – 2005. – Т.8. – № 2. – С. 86 – 90.

Практичне заняття 5.

Особливості організації виховної роботи зі студентською молоддю.

(2 год.)

План

1. Структура виховного процесу. Психологічні особливості студентського віку.
2. Типологія студентів. Принципи виховання. Зміст, напрями, форми і методи виховної роботи зі студентами.
3. Завдання національного виховання студентської молоді у ВНЗ.
4. Мотиви виховання. Моральне виховання студентів. Критерії вихованості особистості.
5. Проблеми мотивації навчання у вищій школі.
  - 5.1. Основні типи мотивацій на різних етапах етапи навчального процесу.
  - 5.2. Заходи перетворення зовнішніх завдань(поставлених викладачем) в мету для студента.

Методи: бесіда, діагностика знань, круглий стіл, самостійна робота.
Індивідуальна робота: підготувати доповідь на тему із переліку наведеного нижче.
Залікова вартість – 5 балів

Теми доповідей та рефератів

1. Нові інформаційні технології в сучасній системі вищої освіти.
2. Сучасні технології навчання: загальна характеристика.
3. Досвід використання ігрових технологій у вищій школі.
4. Ділова гра як форма активного навчання у вищій школі.
5. Технологія дистанційного навчання.
6. Групові методи інтерактивного навчання: загальна характеристика.
7. Фронтальні методи інтерактивного навчання.
8. Метод проектів: Загальна характеристика.
9. Педагогічні інновації у вищих навчальних закладах.
10. Шляхи та особливості оновлення сучасної вищої освіти в Україні.

Запитання та завдання для самостійної підготовки:

1. Пояснити методику проведення семінарського та практичного заняття як форми групових навчальних занять. Навести особливості та необхідні вимоги
2. Пояснити структуру виховного процесу у вищій школі.
3. Зазначити психологічні особливості студентського віку. Навести приклади типології студентів.
4. Які принципи виховання є визначальними для ВНЗ.
5. Зазначити зміст, напрями, форми і методи виховної роботи зі студентами.
6. Визначити завдання національного виховання студентської молоді у ВНЗ. Навести приклади визначальних мотивів виховання.
7. Яка особливість морального виховання студентів та визначити головні критерії вихованості особистості.

Рекомендована література

1. Бондар В.І. Дидактика: ефективні технології навчання студентів / В.І.Бондар. – К. : Вересень, 1996. – 129 с.
2. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи : Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури / С.С.Вітвицька. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.
3. Деловые игры в учебном процессе : Методология разработки и практика проведения / В.А.Трайнев. – М. : Издательский Дом «Дашков и К» : МАН ИПТ, 2002. – 360 с.
4. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посібник для студентів вищих навч. закладів / І.М.Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 334 с.
5. Кузьмінський А. Педагогіка вищої школи: Навч. посібник / А.Кузьмінський. – К. : Знання, 2005. – 486 с.
6. Кучерявий О. Модульно-розвивальне навчання у вищій школі : аспекти проектування: Монографія / О.Кучерявий. – Донецьк : Вид-во ДонНУ, 2006. – 304 с.
7. Освітні технології: Навчально-методичний посібник / О.М.Пехота, А.З.Кіктенко, О.М.Любарська та ін. ; за ред. О.М.Пехоти. – К. : А.С.К., 2001. – 256 с.

8. П'ятакова Г.П. Сучасні педагогічні технології та методика їх застосування у вищій школі / Г.П.П'ятакова, Н.М.Заячківська. – Львів, 2003. – 56 с.
9. П'ятакова Г.П. Технологія інтерактивного навчання у вищій школі : Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Г.П.П'ятакова. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 120 с.
10. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / [Курлянд З.Н., Хмелюк Р.І, Семенова А.В. та ін.] ; за ред. З.Н.Курлянд. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2005. – 399 с.
11. Педагогічна технологія : Посібник / І.Ф.Прокопенко, В.І.Євдокимов. – Х. : Основа, 1995. – 548 с.
12. Педагогічні технології : Навчальний посібник / [О.С.Падалка, А.М.Нісімчук, І.О.Смолук, Г.О.Шпак]. – К. : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. П.Бажана, 1995. – 254 с.
13. Педагогічні технології : теорія та практика : Навч.посібник / [К.О.Вовк та ін.] ; за ред. М.В.Гриньової. – Полтава, 2006. – 267 с.
14. Педагогічні технології в неперервній освіті: Монографія / С.О.Сисоєва, А.М.Алексюк, П.М.Воловик, О.І.Кульчицька та ін.; За ред. С.О.Сисоєвої. – К.: Віпол, 2001. – 502 с.
15. Перспективні освітні технології: Науково-методичний посібник / За ред. Т.С.Сизоненко. – К.: Гопак, 2000. – 560 с.
16. Современные компьютерные технологии в дистанционном обучении : Научное издание / А.И.Пушкаръ и др. – Харьков, 2004. – 395 с.
17. Стефаненко П.В. Дистанционное обучение в высшей школе : Монография / П.В.Стефаненко. – Донецк : ДонНТУ, 2002. – 400 с.
18. Федорук П.І. Система дистанційного навчання та контролю знань на базі Internet-технологій (На прикладі методичних вузів). – Івано-Франківськ: Плай, 2003.
19. Фіцула М.М. Педагогіка : навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / М.М.Фіцула. – К. : Видавничий центр «Академія», 2001. – 528 с.
20. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / М.М.Фіцула. – К.: «Академвидав», 2006. – 351 с.
21. Чернилевский Д.В. Дидактические технологии в высшей школе: Учебное пособие для вузов / Д.В.Чернилевский. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. - 437 с.
22. Шуневич Б.І. Теоретичні основи дистанційного навчання: Навчальний посібник. – Львів, 2006.

Практичне заняття 6.

Методичні основи підготовки науково-педагогічного працівника до проведення індивідуального навчального заняття зі студентом.

(3 год.)

План

1. Основи методики проведення індивідуальних навчальних занять зі студентами.
2. Врахування специфіки напряму, спеціальності, навчальної дисципліни і теми при проведенні індивідуального заняття.
3. Застосування дистанційних форм спілкування з і студентами при організації і проведенні індивідуальних навчальних занять.
4. Методичні основи організації звітності студентів про виконання індивідуальних завдань самостійної роботи.

5. Використання засобів дистанційного спілкування зі студентами при організації позааудиторної (самостійно) навчальної діяльності.
6. Методичні основи організації практики студентів.

Методи: бесіда, діагностика знань, круглий стіл, самостійна робота.
Індивідуальна робота: підготувати доповідь на тему із переліку наведеного нижче.
Залікова вартість – 5 балів

Теми доповідей та рефератів

1. Індивідуалізація навчання як один з основних принципів Болонського освітнього процесу. Роль індивідуальних навчальних занять зі студентами в реалізації цього принципу. Матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення індивідуальних навчальних занять.
2. Роль наукової праці в розвитку творчих здібностей студента. Сутність навчально-дослідної роботи студентів.
3. Зміст і форми науково-дослідної роботи студентів у сучасних ВНЗ.
4. Шляхи та методи залучення студентів до здійснення науково-дослідної роботи. Науково-дослідна діяльність студентів магістратури.
5. Використання сучасних освітніх технологій. Застосування сучасних технічних засобів у процесі навчання.
6. Дистанційне навчання як самостійний елемент сучасної підготовки студентів.
7. Організація навчально-пізнавальної діяльності студентів з використанням нових інформаційних технологій.

Запитання та завдання для самостійної підготовки:

1. Обґрунтувати роль наукової праці в розвитку творчих здібностей студента. Визначити сутність навчально-дослідної роботи студентів.
2. Визначити зміст і форми науково-дослідної роботи студентів у сучасних ВНЗ.
3. Зазначити шляхи та методи залучення студентів до здійснення науково-дослідної роботи. Навести приклади видів науково-дослідної діяльності студентів магістратури.
4. Обґрунтувати ефективність використання сучасних освітніх технологій, зокрема у процесі навчання.
5. Обґрунтувати специфіку та особливості дистанційного навчання як самостійного елементу сучасної підготовки студентів.
6. Навести приклади активізації процесу навчання засобами організації ділових ігор.

Практичне заняття 7.

Методичне забезпечення контролю і оцінки знань студентів (2 год.)

План

1. Компоненти, функції і види контролю знань студентів. Методи і форми організації контролю знань, шляхи їх удосконалення.
2. Рейтинговий контроль знань.
3. Особливості проведення заліків та іспитів. Комплексні екзаменаційні білети та методика їх розробки.
4. Основні форми державної атестації, мета, суть та нормативні вимоги до неї.
  - 4.1. Державна атестація, як вид підсумкового контролю навчальної діяльності студентів.
  - 4.2. Загальні методичні основи підготовки і проведення державних іспитів та захисту дипломних робіт.

Методи: бесіда, діагностика знань, самотійна робота.

Індивідуальна робота: підготувати доповідь на тему із переліку наведеного нижче.
Залікова вартість – 5 балів

Теми доповідей та рефератів

1. Функції педагогічного контролю.
2. Види педагогічного контролю.
3. Тестовий контроль знань, його специфіка.
4. Методичні основи організації тестового контролю знань.
5. Оцінка та відмітка. Рейтингова система оцінювання у вищій освіті США. Самоконтроль.

Запитання та завдання для самотійної підготовки:

1. Визначити поняття та функції контролю навчальної діяльності студентів.
2. Зазначити основні принципи організації, види та форми контролю в умовах кредитно - модульної системи організації навчального процесу. Навести приклади основні форм поточного контролю знань студентів.
3. Обґрунтувати та пояснити методичні основи та принципи здійснення модульного контролю навчальної діяльності. Визначити вимоги проведення семестрового екзамену та семестрового заліку в умовах модульно-рейтингової системи організації навчального процесу. Методичні основи їх проведення.
4. Навести приклад та обґрунтувати особливості методики оцінювання знань студентів з професійно орієнтованих дисциплін освітньо-професійних програм спеціальності 125 – Кібербезпека. Оцінювання знань студентів за європейською шкалою кредитно-трансферної системи ECTS.
5. Зазначити особливості основних форм державної атестації: визначити мету, суть та нормативні вимоги до її проведення.
6. Навести загальні методичні основи підготовки та проведення державних

іспитів і захисту дипломних робіт.

Рекомендована література

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. / С.С.Вітвицька. – К.: Центр навчальної літератури, 2006.
2. Кузьмінський А. Педагогіка вищої школи : Навч. посібник / А.Кузьмінський. – К. : Знання, 2005. – 486 с.
3. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. — Київ, 2007. [Електронний ресурс]. Доступ до посібника: http://imanbooks.com/book_429_page_1
4. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / В.Л. Ортинський – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
5. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / [Курлянд З.Н., Хмельюк Р.І, Семенова А.В. та ін.] ; за ред. З.Н.Курлянд. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2005. – 399 с.
6. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / М.М.Фіцула. – К. : «Академвидав», 2006. – 351 с.

Рекомендована література до методичних рекомендацій

Базова

1. Всесвітня декларація про вищу освіту для XXI ст.: підходи, практичні заходи та рамки пріоритетних дій, спрямованих на реформу та розвиток вищої освіти, схвалені Всесвітньою конвенцією з вищої освіти в Парижі 9 жовтня 1998 року // Образование в XXI веке. – К., 2001.
2. Державна національна програма "Освіта": Україна ХХ століття – К.: Радуга, 1994.
3. Закон України "Про вищу освіту" // Голос України. – 2002. – 5 березня.
4. Закон України "Про освіту" // Голос України. – 1996. – 25 квітня.
5. Збірник нормативних актів України щодо організації навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах: Довідник для працівників вищих навчальних закладів. – Вип. I. – К.: УАЗТ, 2003.
6. Національна доктрина розвитку освіти / Затверджено Указом Президента України від 17.04.2002. № 347 / 2002 // Освіта України. – № 33 за 23 квітня 2002 р.
7. Постанова Кабінету Міністрів України № 1074 "Про затвердження Положення про державний вищий заклад освіти" від 5 вересня 1996 р.
8. Указ Президента України № 832/95 "Про основні напрями реформування вищої освіти в Україні" від 12 вересня 1995 р.
9. Абдуллина О.А. Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования. – М.: Просвещение, 1990.
10. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Курс лекцій: модульне навчання: Навч. посіб. – К.: ІСДО, 1993.
11. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: Підручник для студ., асп. та мол. викл. ВНЗ. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.
12. Андрущенко В. Основні тенденції розвитку вищої освіти на рубежі століть // Вища освіта України. – 2001. – № 1. – С. 11 – 17.

13. Артемова Л.В. Педагогіка і методика вищої школи: Навчально-методичний посібник для викладачів, аспірантів, студентів магістратури. – К.: Кондор, 2008.
14. Архангельский С.И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы. – М., 1980.
15. Бобрицька В.І. Програмування курсу "Педагогіка вищої школи" в умовах упровадження кредитно-модульної системи організації навчання // Вісник Черкаського університету. – Вип. 125. – Черкаси, 2008. – Серія "Педагогічні науки". – С. 11 – 18.
16. Болюбаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти. – К.: ВВП «Компас», 1997.
17. Вища освіта України: Стан та тенденції: Матер. до підсумкової колегії МОН України / За ред. В.Г. Кременя. – К., 2000.
18. Вища освіта: проблеми та перспективи розвитку: Другі Академічні читання. – К., 1995.
19. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. – К.: Центр навчальної літератури, 2003.
20. Герасина Л.Н. Современная высшая школа в условиях реформирования образования. – Х.: Торсінг, 1993.
21. Дифференцированный подход к самостоятельной работе студентов по педагогическим дисциплинам: Учеб. пособие. – О., 1995.
22. Журавський В.С. Болонський процес: головні принципи входження в європейський простір вищої освіти. – К.: ІВЦ "Видавництво "Політехніка", 2003.
23. Загвязинский В.И., Гильманов С.А. Творчество в управлении школой. – М., 1991.
24. Козаков В.А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение: Учеб. пособие. – К.: Вища шк., 1990.
25. Кремень В.Г. Філософія освіти ХХІ століття // Освіта України. – 2002. – 28 грудня. – № 102 – 103.
26. Кудіна В.В., Соловей М.І., Спіцин Є.С. Педагогіка вищої школи. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К.: Ленвіт, 2007.
27. Курлянд З.Н. Педагогические способности и профессиональная устойчивость. – Одесса, 1992.
28. Легостаев И.И. Проблемы диагностики стандарта высшего образования. – М.: Прометей, 1995.
29. Ляшенко О.І. Трансформація наукової системи знань у навчальну // Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. – Вип. 3. – К.: ІСДО, 1995. – С. 71 – 74.
30. Михайлов Ф.Т. Философия образования: ее реальность и перспективы // Вопр. философии. – 1999. – № 8.
31. Мындыкану В.М. Педагогическая техника и мастерство учителя. – Кишинев: Штиинца, 1991.
32. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. / В.М.Нагаєв. – Київ, 2007. [Електронний ресурс]. Доступ до посібника: http://imanbooks.com/book_429_page_1
33. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / В.Л. Ортинський – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с. Образование в конце XX века // Вопр. философии. – 1992. – № 9.

34. Оконь В. Введение в общую дидактику. – М.: Высш. шк., 1990.
35. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні / В.М. Галузинський, М.Б. Євтух. – К.: ІНТЛ, 1995.
36. Основы педагогики и психологии высшей школы / Под ред. А.В. Петровского. – М., 1986.
37. Педагогика и психология высшей школы: Учеб. пособие. – Ростов н/Д.: Феникс, 2002.
38. Педагогічна майстерність / За ред. І.А. Зязюна. – К.: Вища шк., 1997.
39. Педагогічні технології у неперервній освіті: Монографія (Сисоєва С.О., Алексюк М.А., Воловик П.М., Кульчицька О.І. та ін.) / За ред. С.О. Сисоєвої. – К.: Віпол, 2001.
40. Приходько М.І. Педагогіка вищої школи: Курс лекцій для магістрів. – Запоріжжя: ЗДУ, 2001.
41. Програма навчального курсу "Педагогіка вищої школи" (для магістрів) / Укладач: Бобрицька В.І. – К.: Вид-во Київського міського педагогічного університету імені Б.Д. Грінченка, 2007. – 32 с.
42. Рогинский В.М. Азбука педагогического труда: Пособие для начинающего преподавателя педагогического вуза. – М.: Высш. шк., 1990.
43. Сурмін Ю. Кінець епохи "старанних відмінників" // Синергія. – 2001. – № 2 – 3 (3 – 4).
44. Сухомлинський В.О. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості / Вибрані твори: В 5 т. – Т. 1. – К.: Рад. шк., 1976.
45. Фініков Т. Сучасна вища освіта: світові тенденції України. – К.: Таксон, 2002.
46. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.: «Академвидав», 2006. – 352 с.

Допоміжна

1. Андреев А.А. Введение в дистанционное обучение. – Ч. II. – М.: МЭСИ, 1997.
2. Андреев Г. Обучение и воспитание в вузах неразделимы // Высшее образование в России. – 1996. – № 1.
3. Атанов Г. Возрождение дидактики – залог развития высшей школы. – Донецк, ДСУ, 2003.
4. Бобрицька В.І. Професійна підготовка майбутнього вчителя в реаліях процесу реформування вищої освіти // Наук. записки: НПУ ім. М.П. Драгоманова. – 2005. – № 59. – С. 14-24.
5. Бобрицька В.І. Технологія формування інноваційного освітнього середовища у вищому педагогічному навчальному закладі // Вища освіта України. – Додаток 3 (т.7). – 2007 р. – Тематичний випуск "Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору: моніторинг якості освіти". – К.: "Гнозис", 2007. – С. 194-201.
6. Бойко А.М. Оновлена парадигма виховання: шляхи реалізації. – К.: ІЗМН, 1996.
7. Бондар В. Технологізація підготовки фахівців в умовах запровадження державних стандартів освіти // Освіта і управління. – 2005. – Т.8. – № 2. – С. 86 – 90.
8. Вайнцвайг П. Десять заповедей творческой личности. – М., 1990.
9. Васильев Ю.В. Педагогическое управление в школе. – М.: Педагогика, 1990.

10. Васянович Г.П. Педагогіка вищої школи: Навчально-методичний посібник. – Львів: Ліга-Прес, 2003.
11. Вища освіта: Проблеми та перспективи розвитку: Міжнародна АН вищої освіти: Другі академічні читання. – К.: МО України, 1995. – 2002.
12. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Основи педагогіки і психології вищої школи в Україні. – К., 1995.
13. Грیشнова О.А. Людський капітал (формування в системі освіти і професійної підготовки). – К.: Знання, КОО, 2001.
14. Глузман А.В. Университетское педагогическое образование: опыт системного исследования. – К.: Издательский центр "Просвіта", 1997.
15. Дем'яненко Н.М. Загальнопедагогічна підготовка вчителя в історії вищої школи України (XIX – перша чверть XX ст.): Дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. – К.: 1999.
16. Дубасенюк О.А. Методичні рекомендації керівнику академічної групи з виховної роботи педуніверситету. – Житомир, 2000.
17. Зязюн І.А., Сагач Г.М. Краса педагогічної дії: Навч. посіб. для вчителів, аспірантів, студентів середніх та вищих закладів. – К.: Український інститут менеджменту і бізнесу, 1997.
18. Иванова Т.В. Культурологическая подготовка будущего учителя: Монография. – К.: ЦВП, 2005.
19. Конюх М.С. Формування нової філософії освіти в Україні: Соціально-філософський аналіз: Монографія. – К.: Вища школа, 2001.
20. Каніщенко Л.О., Литвин В.М. Вища школа: шляхи перебудови. – К.: Знання УРСР, 1988.
21. Коменский Я.А., Локк Дж., Руссо Ж.Ж., Песталоцци И.Т. Педагогическое наследие / Сост.: В.М. Кларин, А.Н. Джуринский. – М.: Педагогика, 1988.
22. Корсак К.В. Світова вища школа: Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів: Монографія. – К.: МАУП, 1997.
23. Касьяненко М.Ф., Недужий Н.А. Учебные игры в вузе // Проблемы совершенствования профессиональной подготовки специалистов: Сб. информ. матер. о передовом опыте. – К.: УМК ВО, 1990. – С. 88 – 92.
24. Легостаев И.И. Модульная концепция подготовки специалистов. – СПб.: Науч. изд. центр "Кафедра", 1997.
25. Литвин В.М. Українська культура й освіта в контексті суспільних трансформацій // Урядовий кур'єр. – 2002. – 24 вересня. – № 175.
26. Лутай В.С. Філософія сучасної освіти: Навч. посіб. – К.: Центр "Магістр-S" Творчої спілки вчителів України, 1996.
27. Матеріали з історії Острозької академії (1576 – 1636): Бібліограф. довідник / Упорядник І.З. Мицько. – К.: 1990.
28. Мицько І.З. Острозька слов'яно-греко-латинська академія (1576 – 1636) / За ред. Я.Д. Ісаєвича. – К., 1990.
29. Москаленко П.Г. Структурная модель науки как дидактическое основание системных знаний учащихся // Новые исследования в педагогических науках. – Вып. 2 (58). – М.: Педагогика, 1991.

30. Микитюк О.М. Становлення та розвиток науково-дослідної роботи у вищих педагогічних закладах України (історико-педагогічний аспект / Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. – Х.: "ОВС", 2001.
31. Навчальний процес у вищій педагогічній школі: Навч. посіб. / За ред. акад. АПН України О.Г. Мороза. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2001.
32. Неперервна професійна освіта: Проблеми, пошуки, перспективи: Монографія / За ред. І.А. Зязюна. – К.: Вид-во "Віпол", 2000.
33. Огнев'юк В.О., Фурман А.В. Принцип модульності в історії освіти. – Ч. І. УПКККО Міністерства освіти України. – К., 1996.
34. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: Навч. посіб. / За ред. І.А. Зязюна, О.М. Пехоти. – К.: Вид-во А.С.К., 2003.
35. Решетова З.А. Процесс усвоения как деятельность // Современные проблемы дидактики высшей школы: Сб. избр. тр. Междунар. конф. – Донецк: Дон ГУ, 1997. – С. 3 – 12.
36. Рогов Е.И. Настольная книга практического психолога в образовании: Учеб. пособие. – М.: Владос, 1996.
37. Савенкова Л.О. Професійне спілкування майбутніх викладачів як об'єкт психолого-педагогічного управління: Монографія. – К.: КНЕУ, 2005.
38. Сергеева В.Ф. Виховна робота у сучасному вищому закладі освіти. Метод. реком. / В. Ф. Сергеева, В. Є. Прокопчук, Н.В. Балабуха. – Луцьк: Вежа, 2000.
39. Селівестов С.І. Деякі проблеми адаптації студентів першого курсу у вищому навчальному закладі // Проблеми освіти. – 1997. – № 2.
40. Сидоренко О.Л. Проблеми реформування системи вищої освіти в Україні: Наук.-практ. посібник для працівників системи освіти. – Х.: Торсінг, 2000.
41. Сучасна вища школа: психолого-педагогічні аспекти: Монографія / За ред. Н.Г. Ничкало. – К., 1999.
42. Мисак Н.Ф. Методика викладання у вищій школі. Львів, 2015. 49 с.
43. Технології професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів: Навч. посіб.: У 2 ч. / За ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир: Житомирський державний педуніверситет, 2001.
44. Ушинський К.Д. Про народність у громадському вихованні // Ушинський К.Д. Вибрані твори: В 2 т. – К., 1983.
45. Хижняк З.І. Києво-Могилянська академія. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К., 1981.
46. Храмов Ю., Павленко Ю. П. Скоропадський і заснування Української Академії наук в Києві // Інформаційний бюлетень. – 1992. – № 3.
47. Юрченко В.І. Оптимізація взаємозв'язку у системі "студент-викладач". – К., 1997.

Інформаційні ресурси

1. <http://zakon3.rada.gov.ua/> – Про Державну національну програму "Освіта" ("Україна ХХІ століття")
2. <https://sites.google.com> – Інформаційно-методичні матеріали > Нормативна база
3. pedagogy.webukr.net/ Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. / В.М.Нагаєв. – Київ, 2007. [Електронний ресурс]. Доступ до посібника: http://imanbooks.com/book_429_page_1.

